

Ἄς ὑποθέσουμε πῶς δὲν ἔγουμε φτάσει
 στὸ μαῦρο ἀδιέξοδο, σὴν ἄβυσσο τοῦ νοῦ.

Ἄς ὑποθέσουμε πῶς ἦρθανε τὰ δάση
 μ' αὐτοκατορικὴν ἐξάγρευση πρῶτον
 θριάμβου, μέ πουλιά, μέ τὸ φῶς τ' οὐρανοῦ
 καί μέ τὸν ἥλιον ὅπου θά τὰ διατεράσει.

Ἄς ὑποθέσουμε πῶς εἴμαστε ἐκείτερα,
 σέ χώρες ἄγνωστες τῆς Δύσης, τοῦ Βορρᾶ·
 ἐνῶ πετοῦμε τὸ παλτό μας στὸν ἄέρα,
 οἱ ξένοι βλέπουνε περίεργα, σοβαρά.
 Πιά νά μᾶς δεχτεῖ κάποια λαϊκὴ τρυφερά,
 ἔδωξε τοὺς ὑτηρέτες τῆς ὀλημέρα.

Ἄς ὑποθέσουμε πῶς τοῦ καπέλου ὁ γύρος
 ἄξαφνα ἐφάρδινε, μὰ ἐστένεψαν, κολλῶν
 τὰ παντελόνια μας, καί, μέ τοῦ πτεριστῆρος
 τό πρόσταγμα, χιλιάδες ἄλογα κινῶν.
 Πηγαινοῦμε —σημαῖες στὸν ἀνεμο χτυποῦν—
 ἦρωες σταυροφόροι, σωτῆρες τοῦ Σωτῆρος.

Ἄς ὑποθέσουμε πῶς δὲν ἔγουμε φτάσει
 ἀπὸ ἐκατὸ δρόμου τὰ ὄρια τῆς σιγῆς,
 κι ἄς τραγουδήσουμε, τό τραγοῦδι νά μοιάσει
 νικητήριο σάλπιγμα, ξέσπασμα κραυγῆς —
 τοὺς πυρροὺς δαίμονες, στὰ ἔγκατα τῆς γῆς,
 καί, ψηλά, τοὺς ἀνθρώπους νά διασκαεῖται.

Όταν κατέβουμε τή σκάλα, τί θά πούμε
 στους ἴσκιους πού θά μάς ὑποδέχτουνε,
 αὐστρηροί γνώριμοι, ἀόριστοι φίλοι,
 μ' ἓνα χαμόγελο στ' ἀνύπαρκτά τους χεῖλη;

5 Τουλάχιστον δωτέρα εἴμαστε μόνοι,
 περνάει ἡ μέρα μας, ἡ ἄλλη ξημερώνει,
 καί μέσ στά μάτια μας διατηροῦμε ἀκόμα
 κάτι πού δίνει στά πράγματα χρῶμα.

10 Ἄλλά ἐκεῖ κάτου τί νά πούμε, πού νά πᾶμε;
 Ἀναγκαστικά ἓνας τόν ἄλλο θά κοιτᾶμε,
 μέ κοιμημένα τά χέρια στους ἀγκῶνες,
 ἀσάλευτοι σάν πρόσωπα σέ εἰκόνες.

15 Ἄν ἔρθει κανεῖς τήν πλάκα μας νά χτυπήσει,
 θά φαντάζεται πώς ἔχουμε ζήσει.
 Ἄν πάρει ἓνα τριαντάφυλλο ἡ ἀφήσει χάμου,
 τό τριαντάφυλλο θά ἴναι τῆς ἄμμου.

20 Κι ἄν ποτέ στά νύχια μας ἀνασκηραθοῦμε,
 τίς βίβες τοῦ Posilipo θά ἰδοῦμε,
 Κύπριε, Κύπριε, καί τό τερράν τοῦ Παραδείσου
 ὅπου θά παίζουν cricket οἱ ὀπαδοί Σου.

Θ ἄνατος εἶναι οἱ κάργες πού χτυπιοῦνται
 στους μαύρους τοίχους καί στά κεραμίδια,
 θάνατος οἱ γυναῖκες πού ἀγαπιοῦνται
 καθῶς νά καθαρίζουνε κεμμυῖδια.

5 Θάνατος οἱ λεροί, ἀσημαντοί δρόμοι
 μέ τά λαμπρά, μεγάλα ὀνόματά τους,
 ὁ εἰσιάννας, γύρω ἡ θάλασσα, κι ἀκόμη
 ὁ ἥλιος, θάνατος μέσα στους θανάτους.

10 Θάνατος ὁ ἀστυνόμος πού διπλώνει,
 γιά νά ζυγίσει, μιά «ἐλαττή» μερίδα,
 θάνατος τά ζουμποῦλια στό μπαλάνι
 κι ὁ δόσκαλος μέ τήν ἐφημερίδα.

15 Βάσις, Φρουρά, Ἐξηκονταρχία Πρεβέζης.
 Τήν Κυριακή θ' ἀκούσουμε τή μπάνα.
 Ἐτῆρα ἓνα βιβλιάριο Τραπεζῆς,
 πρώτη κατάθεσις δραχμαί τριάντα.

20 Περπατώντας ἀργά στήν προκυμαλία,
 «ὑπάρχω!» λές, κ' ὄσπερα: «δέν ὑπάρχεις!»
 Φτάνει τό πλοῖο. Ὑψωμένη σημαία.
 Ἰσως ἔρχεται ὁ κύριος Νομάργης.

“Αν τουλάχιστον, μέσα στους ανθρώπους
αυτούς, ένας επέθαινε από άγρία...
Σιωπηλοί, θλιμμένοι, με σεινούς τρόπους,
θα διασκεδάζαμε όλοι στην κηδεία.

ΒΙΜΕΤΡΟ
(1913-1924)

ΠΑΙΔΙΚΟ

Τώρα ή βραδιά,
γλυκιά που φτάνει,
θά μου γλυκάνει
και τήν καρδιά.

Τ' άστέρια έχει
θά δώ, θά νιώσω
οί άνθρωποι πόσο
είναι καλοί.

Κλαιόντας θά πώ:
«Άστρα μου, άστράκια,
τί άλλα παιδάκια
θά τ' άγαπώ.

»Άς μέ χτυπούν
πάντα κι άκόμοια.
Θά'μαι τό χῶμα
πού τό πατούν.

»Άστρα, καθώς
άστρο και κήνο,
έτσι θά γίνω
τώρα καλός.»

20

15

10

5

Η έλω νά φύγω πιά από δώ, θέλω νά φύγω πέρα,
σέ κάποιο τόπο άγνωρίστο και νέο,
θέλω νά γίνω μιά χυρή σκόνη μέσ στον αιθέρα,
άπλό στουχείο, έλεύθερο, γενναίο.

Σάν όνειρο νά φαίνονται άπαλό και νά μιλούνε
έως τήν ψυχή τά πράγματα του κόσμου,
άραία νά ναι τά πρόσωπα και νά χαμογελούνε,
άπαίος άκόμοη ό ίδιος έαυτός μου.

Σκατάδι τόσο έχει μπορεϊ νά μήν υπάχει, θεέ μου,
στή νύχτα, στήν άπόγνωση τῶν τόπων,
στό φοβερό στερέωμα, στήν άρνηγή του άνέμου,
στά βλήματα, στά λόγια τῶν άνθρώπων.

Νά μήν υπάχει τίποτε, τίποτε πιά, μά λίγη
χαρά και ικανοποίησις νά μένει,
κι όλοι νά λένε τάχα πώς έχουν για πάντα φύγει,
όλοι πώς είναι τάχα πεθαμένοι.

15

10

5

ΟΙ ΑΠΑΝΤΕΣ

5 «**Η** ά'ρθουν ὄλες μιά μέρα, καί γύρω μου
θά καθίσουν βαθιά λυπημένες.
Φοβισμένα σπουργίτια τά μάτια τους,
θά πετοῦνε στήν κάμαρα μέσα.
'Οχρά χέρια θά σβήνουν στό σθάκματο
καί θανάσιμα χείλη θά τρέμουν.

10 «'Αδελφές» θά μοῦ ποῦν «δέντρα φεύγουνε
μές στη θεάλα, καί πιά δέ μποροῦμε,
δέν ὀρίζουμε πιά τό ταξίδι μας.
'Ἐνα θάνατο πάρε καί δῶσε.
'Ἐμεις, κοίτα, στά πόδια σου ἀφήνουμε,
συναργμένο ἀπό χρόνια, τό δάκρυ.

15 »Τά χρυσά ποῦ 'ναι τόρα φθινόπωρα,
ποῦ τά θεία καλοκαίρια στά δάση;
Ποῦ οἱ νυχτιές μέ τόν ἀπειρον, ἕναστρο
οὐρανό, τά τραγοῦδια στό κύμα;
'Όταν πλίσω καί πέρα μακαρίνανε,
ποῦ νά ἐπῆγγαν χωριά, πολυτείες;

20 »Οἱ θεοί μᾶς ἐγέλασαν, οἱ ἄνθρωποι,
κ' ἤρθαμε ὄλες ἀπόψε κοντά σου,
γιατί πιά τήν ἐλπίδα δέν ἔξιζε
τό σκληρό μας, ἀβέβαιο ταξίδι.
Σά φυλή, σάν ἐκεῖνα ποῦ ἀλλιάζαμε,
ἕνα θάνατο πάρε καί δῶσε.»

25 θά τελειώσουν. Ἐπάνω μου γέρνοντας
θ' ἀπομείνουν βουβές, μωροφόρες.
'Ολοένα στήν ἥσυχη κάμαρα
θά βοαδιάζει, καί μήτε θά βλέπω
τά μεγάλα σάν ἐκπληγτα μάτια τους
πού γεμίζανε φῶς τή ζωή μου...

Σάββατο βράδυ: άνοιγουμε στό δρόμο σά λουλούδια
οι άπτιές καρδιές, παθητικά ν' άνέβουνε τραγούδια
πού τή γαρά ή τόν άπαλό του έρωτα ψάλλουν πόνο,
ένω για μένα ή έβδομάδα έτέλειωσε και μόνο.

Ένα σπιτάκι άπόμερο, στό δειλ, στον έλαιάνα,
μιά καμαρούλα φτωχική, μιά βάρθειά πολυθρόνα,
μιά κόρη πού στοχαστικά τόν ούρανό κοιτάει,
ώ, μιά ζωή πού χάνεται και μέ τόν ήλιο πιάει

σει τὰ νοικοκυριά τους πρόχειρα, μέ φανταστικούς τοίχους. Μτόγοι, κασέλες, κουβέρτες δάλωμένες, ξύλα βαλμένα στη γραμμή, έσχηματίσαν τετράγωνα, τὰ μοχλιτικά τετράγωνα τής τελευταίας άμύνης. Σ' αυτές τής φωλιές άκίνητοδσαν ή έσάλευαν πένθιμα οικίες άνθρώπων. Τρείς τρέις, πέντε πέντε, σκορπισμένοι άνάμεσα σέ ρυπαρά ρούχα και ύπολειμματα έπιτών, ήταν σά νά ψηθίριζαν παραιύθια ή νά προσπαθοδσαν σιγά ν' άποτινάξουν τό σκοτάδι.

Τώρα ή άποθήκη φωτίζεται άπό ένα κερι. Κάποιο δέμα τυλιγμένο μέ καθαρό άσπρο πανι έχει τοποθετηθεί προσεκτικά, κάθετα πρós τόν τοίχο, χάμου. Είνα τό μικρότερο άπό τά έξι παιδιά τής Αρμένισσας, που πέθανε λίγες ώρες μετά τήν εγκυάσταςή τους. Τ' άδελφια του παίζον έξω στόν ήλιο. Η μητέρα, ξαλαφρωμένη, παραστέκει για τελευταία φορά τό μωρό της. Οι άλλες γυναίκες τή μακαρίζουν, γιατί θά μπορέσει άπό αύριο νά πιάσει δουλεία. Είνα σχεδόν εύτυχής. Και ό νεκρός άκόμη περιμένει μέ τόση άξιοπρέπεια...

III. ΔΕΣΠΟΝΗΣ ΒΟΥΑΡΥ

Στή μέση τής γιορτής προχωροδσε άργά. Καθώς όλοι βιάζονταν γύρω της, ήταν σάν ένα μαύρο στίγμα σέ πανι κινήματογράφου. Συντροφίες άπό νέους περνοδσαν. Άλλοι τήν έβλεπαν κ' έξακολοθοδσαν τό δρόμο τους, άλλοι τής έσφύριζαν ένα κοπλιμένο, άλλοι τής έδωσαν διατακτικά μία φράση περιμένονας άπάντησι. Όσοι ό συνωστισμός ήταν μεγαλύτερος, ή τόλμη έλευθερώνονταν και δέν άρκοδοσαν τά λόγια. Κάποιος έστάθη κέ γελάντας μπροστά της, πρόσωπο μέ πρόσωπο, ώρα πολλά. Ναύτες έπέρασαν δίπλα, κι όλοι έπρόσεξαν νά τήν στρώξουν. Κάτι σκοτεινοί τύποι τήν άκολοθοδοδσαν βήμα πρós βήμα.

Ένωθε τόν έαυτό της κέντρο όλου αυτοδ του πλανοδίου έρωτισμού. Χαρίς νά τό καταλαβαίνει, έτηρεάζοταν άπό τήν άγρια θέληση τόσων άνδρών. Έκνευρισμένη άκόμη άπό τό θόρυβο, τή ξέστη και τήν προσπία να νά προχωρεί, στάθηκε σ' ένα κύκλο άνθρώπων. Δέ λίγο κάποιος ήθε σιμά της. Δέν τόν έβλεπε, αιδόάνοταν όμως νά σφίγγεται ολοένα πάνω της. Έπεφτε άπότομα, ύστερα έμενε άκίνητος, ύστερα πάλι πάησιάζε, άκριβώς όπως ό λεπτοδείχτης, στά μεγάλα ρολόγια τοδ δρόμου, τροχωρεί μέ άραιά τηδήματα πρós τόν ώροδείχτη. Τό

σώμα της τώρα, που τό προστάτευε μόλις ένα λεπτό φώ-
 ρεμα, ήταν ολόκληρο πάνω στο δικό του. Μουδιασμένη,
 έκμηδενισμένη, έκλεισε τὰ μάτια, κ' έγειρε έλαφρά. Αὐ-
 τός τότε, ἀρπάζοντας μέ βία τὸ χέρι της, τῆς μίλησε.
 Ἐγύρισε και τὸν εἶδε. Ἀλήτης. Κόκκινο. Ξαρωμένο πρό-
 σωπο, μάτια ἀναμμένα, γένια πυρρά. Τὰ ρούχα του, ξε-
 βαμμένα, εἶχαν ἕνα κοκκινωπὸ χρώμα. Ἐσκυψε τὸ κεφά-
 λι της κοκκινίζοντας. Ἦταν λοιπὸν ὁ Ἔρωσ;

Ἐσυνέχισε τὸ δρόμο της χωρίς ν' ἀπαντήσει. Τὴν
 ἔσπρωχνε μέσα στὸ πλήθος. Ὅταν ἀπομακρῦθηκαν στὰ
 θηκε και τοῦ εἶπε νὰ τὴν ὀδηγήσει δτου ἦθελε. Αὐτὴ θά-
 τὸν ἀκολοθοῦσε σέ μικρὴ ἀπόσταση. Ἐκοίταξε δύστη-
 στος, ἀλλὰ ἐπροχώρησε. Ἐφτασαν σέ δρόμους ἐρημι-
 κούς. Ἐβγήκαν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη. Τώρα περπατοῦσαν
 δίπλα σ' ἕνα φράχτη. Ἦταν παντέληςος. Ἦ εὐδοκία τῶν
 κήπων ἐγέμιζε τὰ στήθη της. Μέσα στή σιωπὴ ἀκούον-
 ταν οἱ γρύλοι και τὰ γρήγορα βήματα τῶν δύο ἀθρόω-
 των. Ἐγύριζε και τὴν ἐβλεπε συχνά. Τὸ πρόσωπό του
 φωτιζόταν ἀπὸ τὸ φεγγάρι, παιρνοντας μιὰ ἔξνη ἔκφρα-
 ση. Καὶ ἡ σιλουέτα του, μέ τὰ παλιά, σχισμένα ρούχα,
 καθώς ἐπήγαινε κουτσαινοντας λίγο, εἶχε κάποιον ἀλ-
 λιώτικο, βιβλικὸ χαρακτήρα. Ἐφταναν σ' ἕνα δάσος.
 «Ἐδῶ» εἶπε ὁ ἀντρας βραχνά.

Ἀπὸ τὰ μάτια της ἔπερασαν τὴν ἴδια στιγμὴ εἰκόνες
 παιδικῶν ἀναμνήσεων. Οἱ χαλκομανιές μέ τὰ ξανθὰ
 ἀγγελοῦδια που κρατοῦσαν γιρλάντες ἀπὸ τριαντάφυλ-
 λα και χαμογελοῦσαν, φυλακισμένα στὰ φύλλα ἑνὸς βι-
 βλίου. Οἱ βασίλισσες και οἱ ἱπότες τῶν παραμυθίων.
 Τὸ μὲν φορεματάκι τῆς πρώτης κοκκίλας. Ὁ θάνατος
 τοῦ ἀδελφοῦ της... Ὑστερα, ὅταν μεγάλωσε, τὰ χρόνια
 που ἔζησε μονάχη μέ τὴ μητέρα της. Ἐχανε κανεὶς τὸν
 ἀφιμὸ τους μέσα σ' ἕνα σκοτεινὸ δωμάτιο. Καὶ οἱ ἔνοι-
 κιαστές. Ἐχανε κανεὶς τὴ σειρά τους...
 Ὁ ἄλλος ἦταν εὐτυχής. Σάν πράγμα ἀφείθηκε στὰ

χέρια του. Τὴν ἔσχιζε σὰ χερτὶ και τὴν πέταξε χάμου μέ
 θυμὸ ἀσυγκράτητο, μέ τὴν προτορόνη ὀρημὴ τῆς δυνα-
 σμένης του νότης. Στις ἀκούσιες και ἄτρονες ἀρνήσεις
 της, στίς σβησιμένες λέξεις που ἐπρόφερε ὄχι ἡ ἴδια ἀλλὰ
 τὸ φύλο της, στήν ἐνοστικο ὑποχώρηση τῆς σάρκας της,
 αὐτὸς εἶχε ν' ἀντιτάξει βλαστήμιες και βροσιές, που
 ἄκοιπάσαν, ἐξυλάωναν μέ χυδασιότητα ὄλες τίς ἀσεμνες
 κινήσεις του. Σκλήρῳ, παγωμένο τὸ στόμα του, μέ μιὰ
 ἀποπτικτικὴ ἀνάσα, ἀληθινὴ πλῆγη, ἐσφράγιζε αἱματη-
 ρά τους ὄμιλους, τὰ χεῖλη, τὸ ἀγνὸ μέτωπο. Εἶχε τὴν ἐντύ-
 πωση ὅτι κάπου ἄλλου συνέβαινε αὐτὴ ἡ φριχτὴ ἱστο-
 ρία, κ' ἔκλεισε τὰ μάτια της.

Ἐφρασαν ὄρες. Ἦ αὐγὴ ἔσκυβε στὸ ἰνδαμιά της.
 Τὸ πλῆδινὸ σῶμα τῆς γυναικίας ἔλαιμτε σάν ἄστρο διαρ-
 κῶς περσότερο. Μέσα στὰ δάκρυά της ἔκοίταζε γύρω ἔκ-
 πληκτῆ. Ἐζήτησε νὰ ντυθεῖ. Δέν ἦθελε νὰ τὴν ἀφήσει.
 Τῆς μιλοῦσε τώρα μέ τρυφερότητα. Ὑστερα ἄρχισε νὰ
 τραγουδεῖ. Τῆς εἶπε κάτι σάν ἄστειο. Τέλος σηκώθηκε
 και, χωρίς λόγο, ἐπήδηξε τρεῖς φορές ὄσο μπορούσε πύ-
 ψηλά, ἔσφωνίζοντας ἀσυνάρτητες λέξεις. Σέ λίγη ὄρα
 τὴν ἀγκάλιασε πάλι. Ἦταν εὐτυχής.